

HET ZEEGEVOEL

Alfons Staelens (Stadsarchief Blankenberge)

*De zee doet iets met een mens.
Geen sterveling blijft onbewogen
bij het geweld van een storm, de
rust die een verre einder uitstraalt,
de oneindige dieptes die voor
mensenogen onzichtbaar blijven...
In deze rubriek gaan we op zoek naar
de relatie tussen mens en zee.*

OORLOGSKIND IN HET BEZETTE BLANKENBERGE

Alfons Staelens (*Blankenberge, 28-10-1910) was nog een kleuter toen de Duitsers op 15 oktober 1914 triomfantelijk Blankenberge binnenmarcheerden. Hij was net geen 8 jaar toen ze in oktober 1918 halsoverkop de badstad verlieten. Op 13 september 2012, twee weken voor zijn plotse overlijden, konden we hem hierover nog interviewen. Hieronder volgt een impressie van hoe een oorlogskind deze turbulente periode heeft beleefd.

DE BEZETTER, ANDERS DAN VERWACHT...

Voor Alfons werd de oorlog pas concreet toen honderden Blankenbergenaars op het einde van de zomer van 1914 uit schrik voor de oprukkende Duitse troepen de badstad ontvluchtten. Ook het gezin Staelens trok enkele dagen vóór de Duitsers in Blankenberge arriveerden met paard en kar naar Nederland, om een dag of tien later al terug te keren. Toen kreeg de vijand voor het eerst een gezicht, zij het niet datgene dat hij had verwacht. Hij trof er immers een bende ongedisciplineerde en dronken Duitse soldaten aan die hun "overwinning" vierden met liters wijn die ze uit de kelders van de hotels hadden buitgemaakt.

Met de Duitsers viel niet te sollen. Op een dag had hij onbedoeld een tram vol Duitse soldaten laten vertrekken nadat hij aan de tramhalte op zijn speelgoedfluitje had geblazen. Dit leverde hem niet alleen een ferm pak slaag op van de *Feldwebel* (onderofficiersrang Duitse leger), het deed hem eveneens beseffen dat de Duitsers duidelijk van plan waren om de stad voor lange tijd met harde hand onder de knoet te houden. Verbouwereerd zag hij hoe een stoet uitgehongerde Russische krijgsgevangenen door de straten van Blankenberge trok en

hoe hun bewakers de omstanders die hen eten wilden toestoppen, trakteerden op rake klappen met de kolf van hun geweer.

ALLESBEHALVE EEN NORMALE KINDERTIJD

Zelf had Alfons Staelens, zeker tijdens de tweede helft van de bezetting, bitter weinig te eten. Vaak ging hij clandestien met zijn vader paling "stekken" in de Blankenbergse Vaart of mosselen trekken op de golfbrekers. 's Nachts trokken uitgehongerde inwoners naar de velden en akkers op het platteland om er aardappelen en graan te stelen. Vanaf eind 1916 eiste de bezetter geregeld schoolgaande kinderen op om de zeedijk zand- en sneeuwvrij te maken of om brandnetels te plukken. De Duitsers zonden zelfs Alfons zijn speelkameraden van 12-13 jaar achter het IJzerfront om er onderkomens, barakken en loopgraven te helpen maken.

Naar school gaan in oorlogstijd was niet evident. De leergangen gingen zeer onregelmatig door. Schoolvakanties en verlofdagen werden vaak pas daags op voorhand meegedeeld. Vele leerkrachten waren gevlucht en de schoolgebouwen waren voor lange tijd opgevoerd voor inkwartiering van Duitse troepen op verlof of op doorreis naar het front. Noodgedwongen gaf men les in geïmproviseerde klaslokalen in hotels en particuliere woningen of zelfs in een houten tent op het schietplein van de lokale schuttersgilde.

Zijn vrije tijd bracht Alfons Staelens grotendeels op straat door. Sommige van zijn vrienden verdreven de tijd door achter voorbijrijdende wagens en auto's te gaan hangen en zo lang mogelijk mee te rijden. Anderen verstoorden het militaire telefoonverkeer door over de telefoondraden touwen te gooien die aan beide uiteinden verzwaard waren met stenen. De grootste waaghalzen gingen spelen in de loopgrachten op de zeedijk, wat uitdrukkelijk verboden was en streng werd bestraft. Ook het strand was verboden terrein voor burgers. Niet iedereen hield zich aan dit verbod. Zo verloren twee kinderen het leven toen ze op het streng bewaakte strand het metaal van een aangespoelde zeemijn probeerden los te rukken en dit springtuig explodeerde.

Duitse troepen marcheren langs de Blankenbergse Sint-Antoniuskerk (Stadsarchief Blankenberge)

Spelende kinderen in een Duits munitiedepot in de duinen van Blankenberge (naoorlogse foto, waarschijnlijk 1919) (Stadsarchief Blankenberge)

DE BEVRIJDING

De euforie was dan ook groot toen de Duitsers begin oktober 1918 halsoverkop de stad verlieten. Gedeserteerde wanhopige Duitsers die zich in de riolen en in de nok van de "paravang" (vroeg-20ste-eeuws windscherm in haven) hadden verscholen, kwamen boven water. Ze gaven zich over aan de Belgische troepen die op 19 oktober 1918 Blankenberge binnenmarcheerden. De bevrijders werden toegejuicht door een dolle mensenmassa die voor hen een erehaag vormde. Ook Alfons Staelens was erbij. Van op de eerste rij begroette hij zwaaiend met zijn zelfgemaakte papieren vlaggetje uitbundig de bevrijdingstroepen. Veel tijd om zijn bevrijders uitvoerig te bedanken was er helaas niet. Ze kregen het bevel om zo snel mogelijk naar Zeebrugge door te marcheren...

Pieter Deschoolmeester,
met dank aan Sophie Muyliaert